

הנשר

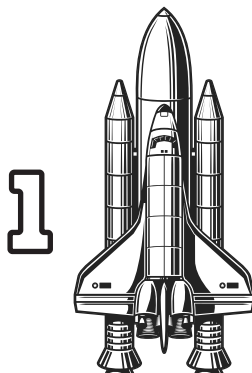
נחת

יונה ספיר

"אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים..."

קנך משם אורידך נאום ה'"

(עובדיה א', ד')

מרכז החלל יוסטון, טקסס, ארצות הברית

“אתה צריך לעשות את זה”.

הקול חדר אל מערכות השמע שלו בקושי. ולא מפני שמתחת למים איכות השמיעה יורדת משמעותית או בגלל הלמות המכשירים הקבועה הקיימת בבריכת הענק. הוא שמע את הצליל חודר, דרך אוזנייה הנעוצה במעמקי האוזן, מעבירה את הקולות לאוד-אנד-קליר (צלול ונקי) אל תוך המוח. העייפות, הלאות המכבידה על השרירים, היא שגרמה לאיכות שמע ירודה ותמונת קול מעוותת.

ברוס לא התייחס לכל זה. לא לעייפות ולא לחולשת שריריו המוחים בתוקף על מאמץ העל שתבע מהם. הוא קיבל פקודה, ויבצע אותה, והמחיר לא משנה. במאמץ שהלך וגבר, נגד כוח הכבידה ובלחץ המים סביבו, השלים ברוס את המשימה הנדרשת ממנו. בסופו של דבר הוא יצליח, ידע בוודאות, ולא חשוב מה זה ידרוש ממנו. פקודה היא פקודה.

שנים של עמל יומיומי עיקש הניבו לו תוצאות. אין כזה דבר "לוחם לשעבר". אתה יכול לעזוב את השירות, אבל לנצח תישאר עם הרגלי החיים הללו. נחישות. עקביות. עקשנות. דבקות במטרה. דם ואש. עמל ויזע. הללו לא משתנים. בטח לא אם נטית חדות ימינה, לקריירה של אסטרונאוט.

מנוף צהוב שלף את ברוס מהמים, חליפת החלל המותאמת לאימון נוטפת מים, חיוך שנע בין היסוס לניצחון כובש את פניו מאחורי כיפת הזכוכית. המשימה הושלמה. עוד יעד נכבש.

"עשר לאחת". האיש שעמד על שפת הבריכה היה שבע רצון. טוב, אולי 'שבע רצון' זו הגדרה מוגזמת. לא היית מצפה מהמאמן שלך למשהו כזה. לעולם אי אפשר להשביע את רצונו של אדם שרוצה שתתעלם לגמרי מכוח הכבידה מצד אחד וממגבלות אנושיות מהצד השני.

אבל הוא שוחרר לסופשבוע, וזו הטבה שאפילו לא יכול היה לחלום עליה. כל הדרך מאולמות האימונים אל אזור המגורים זמזם ברוס לעצמו בעליזות, כמיה לפגוש שוב את משפחתו. אמא. אבא. אחות. אח. סבתא. במהלך החודשים הארוכים בהם התאמן, הרגיש שהוא לבד בעולם, נע בתוך בועת-משימה, חדור להט מטרה. מעבר לבריכת הענק בה בילה את מרבית שעות היממה, לא היה עולם. המשימה לא הייתה מעל הכל. היא הייתה הכל.

קעת השתרע לפניו העולם: צבעוני, נטול משימות, שוקק חיים. עולם שממשיך להתקיים בלעדיו. הוא מצא לו נקודת יציאה, חמק דרכה החוצה וזמן מה חי מחוץ לארץ, תרתי משמע.

ברוס לקח את מפתחות הרכב שלו, יצא אל החניון הפתוח וגילה שהעולם הצבעוני שלו השתנה בחודשים האחרונים מיבש וחם לרטוב וקר. העונות

התחלפו. הוא אפילו לא ידע. העולם שלו הסתכם בבריכת הציפה הניטרלית. הצטמצם לנקודה אחת זעירה.

הרחובות היו מוצפים מי גשמים, מי שלגים שהפשירו, ומי קרח שנזלו אל תוך צינורות הניקוז. מעט קרח התחיל להיערם על הכבישים. זהירות. ברוס נהג הביתה ללא קושי. את הדרך הזו נהג בכל תנאי מזג האוויר. גם בעיניים עצומות. גם מתוך שינה. גם כשהוא עייף עד מוות וכל מה שהוא מבקש זה לישון. לישון. גופו אותת על קריסה קרבה.

ברוס העביר הילוך לרוורס כשרצה להיכנס לחנייה.

מישהו עמד שם וחסם אותו. מחייך ורציני כאחד. ברוס בלם בבת אחת.

הוא פתח את החלון לשכנו הלא צעיר. "אפשר לעזור לך במשהו?" שאל בנימוס. אבא לימד אותו להיות תמיד מנומס, גם כשהשכנים עלו על עצביו הצעירים. הם היו מבוגרים, שומרי חוק וסדר, והוא היה ילד שובב ומותח גבולות. אפשר להבין שהידידות ביניהם לא הייתה סוערת, אבל אבא אילץ אותו להיות מנומס. אצילות היא סגולת המלכים. נימוס. נועם. איפוק.

"מהמרים עליך, אתה יודע?" פליקס, מבוגר ממנו בשלושה עשורים, שומר במאמץ על אותו איפוק מוזכר לעיל. עיניו זורחות באור שלא ברור לברוס מהי סיבתו. כן, הוא שכן של צעיר שהולך, אולי, להתפרסם, אבל מכאן ועד להיות כל כך מאושר? נו-נו.

ברוס נשך את קצה אצבעו, נבוך. אף פעם לא אהב יותר מדי להיות במרכז העניינים. הוא הגיע לתפקידו לא בשל רצונו להיות מפורסם, אלא למרות. "לא הייתי מהמר עלי". אמר, לא לגמרי בכנות.

"לא?" פליקס הביט בו בעיון. "מדובר במיליונים. עשרות. אולי מאות."

"אמיתי?" הוא הניח את היד על ההגה והביט בשכנו באותו מבט מתעניין. כשלחם למען היעד, כשחלם עליו בלילות ללא ירח, לא חשב על משמעות הדבר. הימורים? עליו?!

"לגמרי".

"יש עוד תשעה חוץ ממני שיכולים להגיע לקו הגמר". ברוס שיחק עם מוט ההילוכים. "אל תבנו רק עלי".

פליקס הציץ אל תוך הרכב, בוחן אותו כמו רנטגן, כביכול מביט בו לראשונה. מקצה נעליו הכבדות, שהוסתרו כעת תחת ההגה, רגל אחת על דוושת הברקס והשנייה מנתרת קלות בקוצר רוח. פליקס סקר את מבנה גופו, כתפיו החסונות, פניו החיוורות מעט, ביישניות. עיניו האפורות המבקשות 'אל תסתכלו עלי יותר מדי'. גבותיו הצרות, מצחו הגבוה. "אני בונה עליך", אמר לבסוף.

זה אותו פליקס שציטט את נפוליאון באומרו לאבא שאתה צריך להיות בשך תותחים ולא יותר, חשב ברוס לעצמו. אל תתרגש יותר מדי.

בסדר. לא אתרגש. ברוס העביר לרוורס שוב.

"נוסע?" כמה משמעות הייתה לשאלתו של פליקס, ידע ברוס היטב. הוא לא שואל את זה כדי לסגת מן החנייה ולאפשר לי להיכנס סוף סוף, לפגוש את המשפחה היקרה שלי.

"מקווה". ציפייה שלוהה. "לכאורה, אם אשרוד את האימונים בשלום".

פליקס הצדיע בחיוך בלתי ניתן לפענוח.

מאות מחשבות התרוצצו במוחו של ברוס. זר לא יבין. אולי כן, בעצם. הנעה רקטית. מעבורת חלל. תחנת מחקר בינלאומית. העולם פרוש כעל כף יד. הטירוף הזה משכר. תמיד חלמו אנשים לפרוץ את הבלתי ניתן לפריצה. להגיע אל הבלתי ניתן להגעה. לצפות מעבר לכוכבים. לראות את כדור הארץ זורח ממרחק בכחול מכושף.

קרוב יותר מרחוק.

בני ברק, ישראל

"אתה לא תעשה את זה".

צביקי שתק. הוא לא אוהב ויכוחים באופן כללי, מחוץ לאלו הנוגעים לריתחא

דאורייתא. טיפוס לא וכחן. בניגוד לרוב החברים שלו, חובבי הוויכוחים. להט הנעורים מייצר הרבה כאלו. צביקי לא בהכרח מקבל את דעתם, אבל לא מתווכח. קל וחומר לא אוהב להתווכח עם אמא שלו, כמו כל אדם אחר בעולם כולו, יהודי כגוי. את אמא רוצה מרבית האנושות לרצות. לכבד. להעריץ. ליהודי יש עוד סיבה מכרעת, ולו עצמו, בנוסף לסיבות הללו, יש אחת נוספת. דמעות של אלמנה יקרות יותר מדי.

"למה לא?" הוא הביט בה בתחינה. "זה לא מוזר במיוחד, את יודעת, לא חסרים בחורים שהפרוטה לא מצויה בכיסם והם מנסים לעשות כל מיני דברים כדי לעזור למשפחה שלהם".

"אתה מדבר מדי הרבה", אמרה אמא שלו נחרצות. "אני לא אתן לבן שלי להיות מנקה בניינים. לא יהיה".

"אבל אמא, זה לא כל כך לא מקובל כמו שאת חושבת!" התחנן על נפשו ועל נפשות אחיו ואחיותיו. לא מוכן לראות אותם מצטמצמים עוד ועוד עד שלא נותר מקום לצמצום נוסף. לא רוצה לראות קרנות צדקה שתומכות בהם. יכניס הוא אלפיים שקלים נוספים בחודש, ויסתדרו לבדם.

"עזוב את כל הרעיונות הללו ותלך לישון, צביקי", אמרה בקול פסקני פחות. "תהיה עייף מחר".

"אני לא עייף". אוטומטי. ספונטני. לחץ על כפתור ותקבל תשובה. כמו הניסוי של פבלוב.

תהילה סבבה והביטה בחלון. רק אחרי שהייתה בטוחה שקולה יציב מספיק, אמרה: "אתה לא צריך לדאוג לנו כל כך הרבה".

"אני לא דואג", אמר, תוך כדי כך צחק בעצב.

גם היא צחקה, מצטרפת לשבר שבצחוקו. יכולת להעביר אצבע לאורכו ולהישרט.

תפאורת הסלון, על הספה הישנה, הכיסאות העתיקים, השולחן המחורץ והתריסים, חסרי שלבים שנראו בלילה כמעבר חצייה, התאימה לשיחה הזו. כמו שארט דירקטור מוכשר וקצת נדוש היה מרכיב אותה; בהתאם מדויק לשחקנים

ולטקסט. נוקבת ועצובה כאחת. פסקנית ואומללה. תחינה מעורבת בדמעות. טיפת תקווה נוטפת לתוך שלולית התנגדות.

הם סיימו לצחוק בבת אחת, כשעלו הדמעות בעיניהם.

"אם לא תיתני לי להיות סתם מנקה, אני אשתדרג", אמר במעין איום מחויך.

"וואו, באמת?" צחקה קלות. "אני מפחדת מהתוכניות שלך. תשתף אותי?"

"אני אלך ללמוד אינסטלציה", אמר צביקי בעקשנות מולדת, שטופחה והתעצמה עם מחלתו של אבא. "אומרים שמרוויחים מזה הון".

"יופי לאלו שאומרים", אמרה בסרקזם, "שהם ילכו ללמוד אינסטלציה. אני רוצה בן תלמיד חכם, לא אינסטלטור".

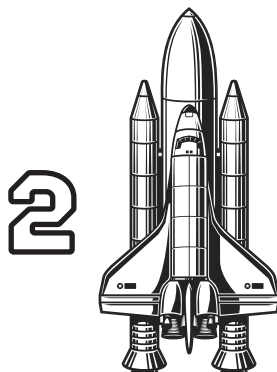
"עת לעשות להשם".

"צביקי".

"מה".

"בבקשה", חייכה אליו את הרך בחיוכיה, "תישאר עוד קצת ילד. התבגרת מספיק בשנה האחרונה".

"כל אחד ומה שהבורא גוזר עליו", השיב לה באותה נימה שקטה. רכה. "אני כבר לא ילד, לא".

בני ברק, ישראל

"לך לישון", סיימה תהילה את הדיון על אף שהיה עוד כל כך הרבה מה לומר. זה היה סיום עלוב שגדע את הרגשות העזים שהשתוללו בחדר. מישוהו הרי צריך לאלף את הסוסים הפראיים.

כנראה אני לא סייסת טובה כל כך, חשבה תהילה כשראתה את בנה הבכור, כחוש, גבוה, יוצא שפוף מן הסלון אל הכוך הקטן. היא שמעה אותו מזיז את הארונית שלו בחריקה ואחר כך יוצא כדי לקחת קערה וספל.

היא חלפה במסדרון על פניו כשהסתובב והביט בה. הוא פתח לרגע את החלון. כמה סוריאליסטי יהיה להגיד שהרוח השורקת התפרצה בלילה וכיבתה את הנר הגדול, שאמור לדלוק שבוע אחרי שבוע ברציפות, במשך כל שנת האָפֶּל? הרוח לא כיבתה. הנר דלק. צלליות ניתזו ממנו אנה ואנה, מתעוותות על קירות הבית.

צביקי שכב במיטתו, ערני כמו אחרי לילה ארוך ומיטיב של שינה מבריא. ליתר דיוק, כמו בחור שעול כבד מנשוא הוצנח על כתפיו ומונע ממנו לישון. חישובים. דפים. מספרים, אינסוף מספרים. קרנות צדקה שמחזיקות בכוח את הבית. אנשים לא יבינו למה הם צריכים כסף, אפשר לחשוב שאבא הכניס כל כך הרבה. 'שיסתפקו במועט', יפטירו תוך כדי לגימת קפה נמס מן הזון הפשוט. 'גם אני מסתפק במועט. קצת קפה עלית ובלי סוכר. שילמדו לחיות ממה שיש, כמו שחיו פעם'.

בטח יפתחו להם קרן. איך יקראו לקרן? "קרן 12 הילדים"? "כבה משוש חייהם"? "קרן משפחת 4504"? "נשבר מטה לחם"?

צביקי חש לחץ בחזהו. הוא התרומם בשקט מהמיטה. הוא צריך לראות מה מצבם של בני הבית. הוא חייב להם. חייב לו. חייב לאבא.

קודם כל יבדוק מה שלום אמא. הוא חצה את המסדרון בשקט מוחלט, צועד על בהונותיו. התאמן לא פעם בהליכה בלתי נשמעת. עוד כשהיה אבא חולה והוא בא לבדוק האם... האם... האם שלום לו. עד שעושה השלום במרומיו לקחו אליו.

דממה עמדה בחדר השינה. לפחות זה. בחודשים האחרונים כבר שמע לא אחת יבבות חנוקות. שקטות. הללו מעכו את לבו כסלע המשבר שתיל רך.

כמה שוות דמעות של אלמנה?

הוא נזכר בכל העלונים שמבטיחים דמעות של אלמנה בשביל ישועה שהתורם צריך. הוא לא נזקק להבטחות. יש לו דמעות של אלמנה זמינות. חיות. כאן, בבית שלו. הוא נשנק ובלע רוק מהר, תכף יצטרפו גם דמעות של יתום.

רגע... יש עוד יתומים בבית הזה.

מחדר הילדים עלו נשימות שלווות של אחיו. צפופים ודחוסים בחדר לא גדול, על מיטות ישנות, מצעים דהויים.

נכון, הם לא אוכלים פת קיבר עם בצל, אבל בהחלט חיים בצמצום. האם הם מאושרים? מה הוא עושה כדי לגרום לכך שיגדלו באושר?

מחדר הבנות נשמע רחש של עט רץ על פני דף. האם נחמי יושבת ולומדת עד שעה מאוחרת כדי להצליח בלימודים ולהגדיל את סיכוייה לזכות בחתן תלמיד חכם? אגרופו של צביקי נקמץ. אם למישהי מגיע חתן כזה, זו היא. אשת חיל אמיתית. גם ברכי הצעירה ממנו בשלוש שנים היא בחורה מוכשרת, נבונה, טובת לב. היא לא תזכה בשידוך איכותי כי אין להם אפשרות להתחייב לכלום? לא יהיה!!!

על השולחן בסלון, ליד מכונת התפירה, נערמו הדפים. בזה אחר זה. זה מעל זה. דפים מהבנק, מהעירייה, מחברת החשמל. והמים. כל מיני. הוא אימץ את ראייתו. לך לישון, אמרה לו אמא לפני לכתה לישון, פוטרת בכך את טענותיו. אל תדאג לנו.

"אני הבכור", אמר לה. "אבא נפטר ואני כאן במקומו".

"לא", ענתה בתקיפות רכה, "אבי יתומים במקומו. והוא, במחילה, חזק יותר ממך".

יוסטון, טקסס, ארצות הברית

"הגעתי!" אחותו הקטנה חיבקה אותו בצהלה.

ברוס הניף אותה באוויר. כמה זמן לא ראה את הילדה הזו, לא ייאמן איך היא גדלה ככה. חומקת לו מבין האצבעות, הילדונת. "הבטחת שתביא לנו משהו מנאס"א! חשבתי שתביא לי אבן מהירח!"

"גם אני רוצה אבן מהירח!" הסתער עליו בנג'מין, אחיו בן העשר. "למה רק למרג'ורי?! ואני כבר הבטחתי לחברים שלי שאראה להם אבן אמיתית מהירח!"

ברוס צבט בעדינות את לחיו של אחיו. "קח עצה חנים", גיחך. "אף פעם אל תבטיח דבר שאתה לא לגמרי בטוח שתוכל להשיג אותו".

"אבל הייתי בטוח!" מחה הילד בתרעומת. "בשביל מה יש לי אח שטס לירח?"

"רגע-רגע, לא ממש טס, בטח לא לירח", צחקק ברוס, מקבל בתודה כוס קפה מידי אמו, "היית קצת יותר מעודכן, אחי, אם היית טורח לעיין בעלונים שאני מנוי אליהם".

"פהההה", נשף בן העשר, "משעממים!"

"אמא, הדור הצעיר לגמרי בז לחינוך מדעי", נענע ברוס בראשו באי אמון, "אני מרגיש שגדלתי בפלנטה אחרת מזו שלו!"

"אתה לא יודע שהאחים הגדולים מחנכים את הקטנים?" סנט בו אביו החורג, "נעלמת מהבית, אין מי שידאג לחינוך של הילד!"

"ממש!" נחרד בנג'מין מן האפשרות.

הוריו צחקו, אבל ברוס קלט שהם מחליפים ביניהם מבטים מהירים. עייף מכדי לשאול את עצמו מה הם חושבים עליו לעומת אחיו, מיהר ברוס לחדרו.

במהירות החליף ברוס בגדים והתלבש בבגדים אזרחיים הגיוניים. אצבעותיו כפתרו את החולצה הלבנה במאמץ מסוים, רגיל לבגדים אחרים לגמרי. הוא יצא מחדרו אחר מזה שנכנס. כאילו השאיר את האסטרונאוט-לעתיד בתוך החדר, והגית משם צעיר אורתודוקסי ממוצע. לא בולט יותר מדי.

"מוכן ללכת?" אביו החורג הביט בו ביותר מגאווה. מעולם לא הפרידה ביניהם מחיצת החריגה הזו. ברוס העריץ אותו בכל לב, והוא השיב לו אהבת אב גלויה. אמו הביטה בבעלה ובבנה בעיניים בורקות.

"אני קצת עייף". הוא תכנן לישון כל השבת. המאמנים שלו עושים הכל כדי לפרק אותו. לגמרי. אותו ואת כל חבריו לקבוצה. החופשה הזו צנחה עליו משמים. הוא רצה להתפלל בבית ולצנוח למיטה עד שיחזרו אביו ואחיו מן התפילה.

החיוך על פני אמו דהה. היא תכננה להציג את הבן המפורסם שלה לכל מתפללי בית הכנסת. אבא שלו ידאג לזה.

“אבל אלך, בטח”. לא יצער אותה. מה לא יעשה בן למען אמו.

הדרך לבית הכנסת נראתה לברוס ארוכה מתמיד. הוא פיהק בשרשרת, ועיניו היו אדומות. כשנכנס, שם לב למבטים שנעצו בו והסמיק קלות. הוא יודע ששמו התפרסם בכמה עיתונים מדעיים וכלכליים. האנשים כאן אינטלקטואלים מספיק כדי לדעת את זה. הוא מקווה שלא ישאלו אותו הרבה שאלות. לא כי זה מסווג – על אף שחלק אכן עונה להגדרה זו – אלא מפני שהוא מותש.

עפעפי צנחו כמה פעמים לאורך התפילה. אחיו הקטן מרפק אותו פעם ופעמיים והוא התנער, מחייך אליו במבוכה ובהודיה בו זמנית.

לכה דודי. הוא עצר בכוח את פיהוקיו, מצטרף ללחן המסורתי. גוער בעצמו פעם ועוד אחת. *אם זו הייתה אחת המשימות של קולונל אוליבר, היו זורקים אותך מהתוכנית.*

הוא פספס את הסיבוב של הציבור בעת אמירת ‘בואי בשלום’, שקוע בחלומותיו. אחיו מרפק אותו שוב.

“אז מה?” שאל אותו הרב גרמן הקשיש בחביבות, כשניגש עם אביו ואחיו לאחל “שבת שלום” כמו שנהגו תמיד, “עושה חיל?”

“מקווה”. ברוס חייך, ממצמץ בעיניו הדומעות מעוצמת הפיהוקים.

“לך הביתה לישון”, טפח הרב על שכמו, “אתה נראה לגמרי מחוסל. זו הדרך שלהם להבטיח נסיעה בטוחה לחלל?”

המיה עברה סביבו. אנשים החליפו מבטים ואמירות בלתי ברורות. ברוס הסמיק. “אחת הדרכים”.

הרב קרץ לו. “תשמור על עצמך, ברוס. אם לא אתה, אף אחד אחר לא יעשה את זה. גם לא המאמץ הכי מסור שלך”.

אביו משך קלות בידו, והם נעו הצידה, מאפשרים למתפללים האחרים לגשת. חבריו מילדות ניגשו אליו, מתעניינים. רובם המוחלט נמנו על המעמד הגבוה,

אף אחד מהם לא דרך במקום. אחד מחבריו הפך לרופא עיניים, שני לכירורג, שני עורכי דין, וטרינר, רואה חשבון, שבעה הייטקיסטים עם משכורות לא רעות. ובכל אופן כולם הקיפו דווקא אותו בסקרנות. יש משהו בחלל שמהפנט אליו בני אדם.

"אז מתי אתה מפסיק עם קידוש לבנה?" דחק ג'ו בצלעותיו, מגחך.

"מה?" הוא לא הבין.

"כשם שאני רוקד כנגדך", ציטט החבר מתוך הנוסח, "ואיני יכול לנגוע בך... אז אחרי שנגעת, אתה כבר לא מברך, לא?"

"חה", פלט ברוס בנימוס. "כרגע, אף אחד לא נוסע לירח, ואגב, כבר חמישים שנה אף אחד לא דרך על הירח", הוסיף, דמותו של אחיו הצעיר מזנקת אל מוחו. מה הוא רוצה מבן העשר, אם אפילו בני עשרים ותשע לא מבינים את ההבדל בין טיסה לחלל לבין נחיתה על הירח? "אם אסע, זה לתחנת החלל, לא לירח". הוא לא יתחיל להרצות להם עכשיו על תוכנית ארטיס לעשור הקרוב.

"אם תיסע?" כמה קולות נשמעו בו זמנית, משתוממים.

"אנחנו עשרה מתאמנים", הבהיר ברוס בפעם המי יודע כמה. "מתוכם ייבחרו שלושה, ועוד שלושה בעתודה. היתר ילכו הביתה".

"הביתה?"

"טוב, לא ממש הביתה, יש המון עבודה במרכז החלל, ואפשר להגיש מועמדות נוספת, אבל בגדול - הביתה".

"הביתה!" טפח אביו על שכמו. "הבחור גמור", פנה לחבריו במעין התנצלות, "מחר ייתן לכם הרצאה על הקוסמוס".

החברים התפזרו בצחקוק. הם יצאו מבית הכנסת המחומם אל הקור שבחוץ, מתעטפים במעילים ובשתיקה.